

Sumario

Entre la enseñanza del Antiguo Testamento (hay que entrar y quedarse en Sión para recibir la salvación) y el mandato misionero del Nuevo Testamento (*Dios me ha dado autoridad plena sobre cielo y tierra. Vayan y hagan discípulos a todos los pueblos y bauticenlos para consagrarlos al Padre, al Hijo y al Espíritu Santo, enseñándoles a poner por obra todo lo que les he mandado* Mt 28,18a-20a) no hay ninguna contradicción. Ambas enseñanzas podemos interpretar como una llamada de parte de Dios para que los creyentes proclamen la fe por todo el mundo fielmente a la enseñanza doctrinal de la Iglesia católica. El monte Sión podemos comprender como un símbolo de la fidelidad a la Biblia, a la Tradición y a la enseñanza de la Iglesia. Por eso quedarse en el monte Sión significa vivir según la fe, vivir en la fidelidad a Dios y a la Iglesia. Solamente en esta fidelidad a la doctrina de la Iglesia católica podemos fielmente y verdaderamente cumplir el mandato misionero.

Franciszek Jabłoński*

KRZEWIENIE IDEI MISYJNEJ W POLSCE PRZEZ CZASOPISMA

1. Czasopisma misjologiczne
2. Czasopisma Papieskich Dzieł Misyjnych i Komisji Misyjnej Episkopatu Polski
3. Zakonne czasopisma misyjne
4. Diecezjalne czasopisma misyjne
5. Inne

Współczesny człowiek ma wiele możliwości zetknięcia się z problematyką misyjną. Obok żywego słowa Bożego i licznych spotkań z kapłanami, siostrami zakonnymi czy świeckimi pracującymi na misjach, wiedzę o misjach może czerpać również z bogatej literatury traktującej o problemach misyjnej działalności Kościoła powszechnego. Coraz większą pomocą w tej dziedzinie służą także środki masowego przekazu (telewizja, radio, film, prasa oraz internet).

W niniejszym opracowaniu zostaną zaprezentowane aktualne czasopisma misjologiczne i misyjne, które spełniają ważne zadanie informacyjne i formacyjne. Są skierowane tak do duchowieństwa, jak i wiernych świeckich.

* Ks. Franciszek Jabłoński, ur. w 1964 roku w Żninie, kapłan archidiecezji gnieźnieńskiej, wyświęcony w 1989 roku Absolwent Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, doktor misjologii. W latach 1998-2000 wykładał misjologię w Archidiecezjalnym Kolegium Katechetycznym. Obecnie członek Prezydium Krajowej Rady Papieskich Dzieł Misyjnych, dyrektor diecezjalny Papieskich Dzieł Misyjnych i Świętowojciechowej Rodziny Misyjnej. Autor książki *Recepcja idei misyjnej w Polsce po Soborze watykańskim II* (Kraków 2001) oraz redaktor *Biuletynu Misyjnego Archidiecezji Gnieźnieńskiej*. Prowadzi wykłady w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie oraz sporadycznie w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie w ramach spotkań Kleryckiego Ogniska Misyjnego. Pełni również funkcję referenta diecezjalnego Wydziału Duszpasterskiego oraz Duszpasterstwa Rodzin Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie.

W Polsce w pierwszych latach powojennych¹ nie wydawano czasopism typowo misyjnych. Do kraju docierał jedynie miesięcznik drukowany za granicą przez siostry klawerianki pt. *Echo z Afryki i innych kontynentów*. Książek o tematyce misyjnej w tym okresie również trudno się doszukać. W zasadzie do roku 1965 na polu prasy misyjnej panowała zupełna pustka. Przez długie lata słowo *misje* było jakby na indeksie słów zakazanych w polskich mass mediach. Pierwsze materiały misyjne zaczęły się ukazywać dopiero od roku 1965. Zapotrzebowanie na literaturę misyjno-misjologiczną wypełniały biuletyny i różne druki ulotne, odbijane na powielaczu lub rozprowadzane w formie maszynopisu². Podawały informacje o pracy kół misyjnych, prezentowały listy polskich misjonarzy, opracowania własne oraz tłumaczenia aktualnych zagadnień misyjnych.

Nowy okres dla misji w Polsce rozpoczął się w latach siedemdziesiątych. Było to konsekwencją nauki Soboru Watykańskiego II i dokumentów Stolicy Apostolskiej, które podniosły świadomość misyjną i sprawiły, że wzrosło zaangażowanie na rzecz misji. Poczyniono też próby ponownego umisyjnienia Kościoła w Polsce za pomocą formy pisarskiej.

Na przełomie wieków można zaobserwować duży postęp w jakości czasopism misyjnych, dotyczący szczególnie szaty graficznej.

1. Czasopisma misjologiczne

W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych zaczęły pojawiać się wiadomości misjologiczno-misyjne, które zawarte były w *Biuletynie Misjologiczno-Religioznawczym* (wydawany w ramach *Collectanea Theologica*), w *Nurcie SVD*, *Biuletynie Informacyjnym ATK* oraz *Zeszytach Misjologicznych ATK*.

Biuletyn Misjologiczno-Religioznawczy ukazuje się od 1968 roku na łamach kwartalnika *Collectanea Theologica*, organu

¹ Kompendium czasopiśmiennictwa misyjnego przed II wojną światową przedstawia praca doktorska ks. Andrzeja Kalety (Kielce): *Polskie katolickie czasopiśmiennictwo misyjne w II Rzeczypospolitej*, Kalisz 2001.

² E. Śliwka, *Powojenna polska literatura misyjna i misjologiczna*, [W:] E. Śliwka (red.), *Misyjny wymiar Kościoła katolickiego w Polsce (1946-1986)*, Pieniężno 1992, 17-18.

polskich teologów³. W biuletynie zamieszczane były materiały informacyjne, uzasadniające i wyjaśniające misyjny obowiązek Kościoła, artykuły dotyczące dialogu z różnymi religiami oraz materiały służące budzeniu świadomości misyjnej Kościoła lokalnego w Polsce i jego odpowiedzialności za misje. Każdy numer składał się zasadniczo z dwóch części. Część pierwsza zawierała dokumenty, część druga – artykuły, opracowania i informacje. Zamieszczane były też omówienia czasopism i nowych książek misjologiczno-religioznawczych oraz sprawozdania z kongresów, sympozjów i tygodni misjologicznych w kraju i za granicą oraz statystyka wyjazdów i pracy polskich misjonarzy na świecie. W ostatnich latach biuletyn przybrał formę bardziej religioznawczą. Redaktorami pisma byli: o. Feliks Zapłata (1968-1970), o. Bolesław Gielata (1971), o. Władysław Kowalak (1972-1990), ks. Jan Górski (1991-1993). Od 1994 roku redaktorem jest dr hab. Eugeniusz Sakowicz.

Kolejnym czasopismem jest *Nurt SVD*, który wychodzi od 1968 roku w Pieniężnie. Od numeru dwudziestego pierwszego z 1975 roku czasopismo wychodzi w zmniejszonym formacie i wydawane jest w formie powielaczowej. Od 1990 roku *Nurt SVD* zaczyna przybierać postać fachowego czasopisma misjologicznego. W 1995 roku dodano podtytuł: *Kwartalnik misjologiczno-religioznawczy*, który istnieje do tej pory. Od roku 2003, kiedy to redaktorem naczelnym został o. Ludwik Faś, dzięki powołaniu grupy recenzentów naukowych oraz poszerzeniu grona redaktorów, stało się pismem typowo naukowym. *Nurt SVD* zmienił także szatę graficzną i formę składu tekstowego na bardziej przejrzystą. Kwartalnik zawiera artykuły misjologiczne, dokumentację misyjną oraz recenzje książek.

W związku z organizowanymi sympozjami misjologicznymi, o. F. Zapłata zainicjował publikację pt. *Zeszyty Misjologiczne Akademii Teologii Katolickiej*⁴. Pierwszy tom ukazał się w 1974 roku⁵. *Zeszyty* zawierają wybrane referaty wygłoszone podczas sympozjów, prelekcje zaproszonych misjonarzy, przebywających na wypoczynku w kraju, oraz ważniejsze tłumaczenia i oryginalne prace profesorów ATK. Ostatni,

³ W. Kowalak, *Werbiści na Akademii Teologii Katolickiej*, [W:] R. Małek (red.), *Werbiści w Polsce*, Pieniężno 1982, 116.

⁴ Por. *Publikacje książkowe. Zeszyty Misjologiczne ATK, Biuletyn Informacyjny ATK* 6(1974)8-9.

⁵ Por. E. Śliwka, *Powojenna polska literatura misyjna i misjologiczna*, 20-21.

siódmy, tom pt. *Inkulturacja – nowe religie* zawiera prelekcje wygłoszone na sympozjum w 1983 i 1984 roku. Redakcją pierwszego tomu zajął się o. F. Zapłata. Drugi tom był wspólnym dziełem o. F. Zapłaty i o. W. Kowalaka. Pozostałe zostały zredagowane przez o. Kowalaka. Od 1986 roku nie wznowiono wydawania *Zeszytów*.

Ogólnopolski Ośrodek Papieskiej Unii Misyjnej (PUM) nie posiadał po II wojnie światowej własnego organu prasowego. Cierpiało z tego powodu sprawne funkcjonowanie PUM. Utrudnione było przekazywanie wiadomości misyjnych duchowieństwu. Przede wszystkim nie było możliwości szerokiego informowania o zarządzeniach Stolicy Apostolskiej i Kongregacji Ewangelizowania Narodów w sprawach dotyczących misji. Łączność ograniczała się jedynie do przekazu ustnego i pisemnego. Brak stałego periodyku urastał do rangi skutecznej przeszkody, blokującej rozwój świadomości misyjnej polskiego duchowieństwa. Aby temu zaradzić, powstało czasopismo *Światło Narodów* – biuletyn Papieskiej Unii Misyjnej. Założycielem był ks. Wacław Kuflewski, ówczesny sekretarz krajowy PUM. Pierwszy numer *Światła Narodów* ukazał się w styczniu 1981 roku. W czasopiśmie drukowane są fachowe artykuły misjologiczne, sprawozdania z sympozjów, kongresów oraz inicjatyw animacji misyjnej na szczeblu ogólnopolskim i lokalnym. Pismo ma na celu pogłębianie formacji misyjnej duchownych, zakonnic, animatorów świeckich, zwłaszcza katechetów. Redaktorami czasopisma są kolejni sekretarze krajowi PUM.

W latach 1928–1938 w Poznaniu wydawane były *Roczniki Misjologiczne – Annales Misjologiae*, które stały się podstawą rozwoju w Polsce naukowo pojmowanej misjologii, wówczas zupełnie nowej dyscypliny studiów teologicznych. W roku 2000 wydawnictwo Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza podjęło się wydawania roczników pod tytułem: *Annales Misjologiae Posnanienses*⁶. Rocznik ten, wydany jako tom XI, jest kontynuacją poprzednich dziesięciu przedwojennych tomów. Po tej dość długiej przerwie dotychczas ukazały się trzy tomy: tom XI – 2000; tom XII – 2001 i tom XIII – 2003. Rocznik jest czasopismem naukowym, typowo misjologicznym, posiadającym recenzentów artykułów. Ostatni tom podzielony jest na siedem części, poruszających następującą problematykę:

⁶ Por. T. Węclawski, Przedmowa, *Annales Misjologiae Posnanienses* 11(2000)7.

teologia misji, duchowość misyjną, wkład misjonarzy w dzieło misyjne, kwestie inkulturacji na misjach, sprawozdania z sympozjów i spotkań misyjnych w Polsce oraz recenzje książek. Redaktorami są: ks. Ambroży Andrzejak, o. Wojciech Kluj OMI i Feliks Lenort.

Biuletyn Informacyjny ATK to dwumiesięcznik ukazujący się od 1970 roku przedstawiający całokształt działalności uczelni⁷. Zamieszczone są w nim sprawozdania z sympozjów, spotkań z misjonarzami, zebrań Studenckiego Koła Misyjnego, udziału pracowników naukowych w działalności pozaakademickiej i wycieczek. O wszystkich formach aktywności pisali: o. W. Kowalak, o. F. Zapłata, przez wiele lat współpracujący z redakcją biuletynu, oraz studentki: G. Stwiertnia, J. Supeł i A. Bednarczyk. Sprawozdania obejmują lata 1969–1985 i stanowią bogate źródło informacji⁸.

2. Czasopisma Papieskich Dzieł Misyjnych i Komisji Misyjnej Episkopatu Polski

W styczniu 1982 roku ukazał się pierwszy numer *Papieskich Intencji Misyjnych* jako dwumiesięcznik Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary (PDRW). Redaktorem naczelnym był o. Antoni Koszorz SVD. Czasopismo wydawane jest przez Sekretariat Krajowy PDRW. Od 1997 roku zmieniło nazwę na *Misje Dzisiaj*. Ukazuje pracę misyjną różnych zgromadzeń zakonnych oraz kapłanów diecezjalnych. Każdy numer zawiera komentarze do miesięcznych Papieskich Intencji Misyjnych. Na uwagę zasługują artykuły opisujące historię misji, misjografię. Do każdego numeru dołączona jest wkładka skierowana do młodzieży.

Papieskie Intencje Misyjne dały początek jednemu piśmie misyjnemu skierowanemu do dzieci pt.: *Świat Misyjny*. Najpierw, w majowym numerze *Papieskich Intencji* w 1981 roku, pojawiła się jednostronicowa wkładka zatytułowana: *Dzieci – dzieciom misji*, która była dziełem s. Consolaty Krupczak OSU. Jeszcze tego samego roku w lipcu ukazał się dwustronicowy dodatek, zaś na początku 1983 roku

⁷ Por. Przedmowa, *Biuletyn Informacyjny ATK* 1(1970)4.

⁸ Por. D. Mroczek, *Specjalizacja misjologii na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1969–1994)*, Warszawa 1996, 59, Archiwum ATK (mps).

pojawiło się samodzielne pismo (cztery strony), zatytułowane *Świat Misyjny*. Dwumiesięcznik redagowany jest przez sekretariat krajowy Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci i adresowany do dzieci w wieku 8 – 11 lat. Jest to także pomocne narzędzie dla animatorów misyjnych prowadzących dziecięce grupy misyjne. Każdy numer przedstawia wybrany kraj misyjny, jego historię, geografę, religię, kulturę, gospodarkę oraz prezentuje działalność Kościoła na tym terenie. Są tu bajki, piosenki, zagadki, wywiady, opowiadania różnych narodów, listy dzieci do misjonarzy. Pismo zawiera sporo aktualności o tematyce misyjnej z kraju i ze świata. Cykl artykułów *Pod lupą* opowiada o osobach świętych i misjonarzach. Wszystkie artykuły są ciekawie ilustrowane. Można tu znaleźć ponadto apele skierowane do dzieci, inscenizacje, nabożeństwa i refleksje misyjne.

W 1997 roku Komisja Misyjna rozpoczęła wydawanie *Biuletynu Komisji Misyjnej Episkopatu Polski*. W piśmie prezentowane są wiadomości misyjne ze świata, dotyczące działalności Komisji Misyjnej, sprawozdania z pomocy udzielanej misjonarzom z Polski oraz wizyt delegata do spraw misjonarzy w krajach misyjnych. Każdego roku ukazana jest statystyka wyjazdów na misje oraz aktualny stan liczbowy misjonarzy. Ostatni numer ukazał się w roku 1999. W założeniach biuletynu miał być wydawany cztery razy w roku.

3. Zakonne czasopisma misyjne

Echo z Afryki i innych kontynentów jest miesięcznikiem przeznaczonym dla rodzin katolickich. Założycielką pisma była w 1893 roku bł. Maria Teresa Ledóchowska. Miesięcznik redagowany jest przez siostry misjonarki św. Piotra Klawera⁹. Zawiera intencje papieskie: misyjne i ogólne, listy misjonarzy i czytelników, wiadomości misyjne z kraju i ze świata. Opisuje kraje misyjne i ich problemy, prezentuje listy misjonarzy oraz prośby o wstawiennictwo bł. Marii Teresy. Sporo uwagi poświęca młodzieży i dzieciom, drukuje dla nich opowiadania i krzyżówki. Pismo zawiera dużo ciekawych zdjęć, dzięki czemu ma bogatą szatę graficzną. Do lat osiemdziesiątych wydawane było za granicą i w ograniczonym nakładzie. Co roku siostry klawerianki wydają też *Kalendarz Klaweriański*.

⁹ J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *Katalog prasy i wydawnictw katolickich*, Lublin 1994, 39.

Od 1983 roku ukazuje się *Misjonarz* – biuletyn informacyjny Polskiej Prowincji Księży Werbistów¹⁰. Na początku był dwumiesięcznikiem, a od 1992 roku jest wydawany jako miesięcznik. Od 1983 roku redaktorem naczelnym był o. Antoni Koszorz SVD, zaś od 1995 roku o. Marek Grzech SVD. Obecnie jest nim Jerzy Grzybowski. Czasopismo przedstawia bogaty zestaw zagadnień misyjnych. Ukazuje świat misyjny różnych krajów, ich gospodarkę, historię, kulturę i religię. Podaje bieżące wydarzenia z życia Kościoła powszechnego oraz to, co czynią dla misji werbiści w kraju i za jego granicami. Dużo uwagi pismo poświęca listom misjonarzy. Prezentuje recenzje książek, poleca nowości wydawnicze o tematyce misyjnej¹¹. Czasopismo podzielone jest na działy: relacje podróżników, Kościół w świecie, refleksje biblijne, misjonarze w historii i świat misyjny.

Misyjne Drogi ukazują się od roku 1983 jako kwartalnik, a od 1995 roku jako dwumiesięcznik. Redagują go Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej¹². Czasopismo informuje o pracy misjonarzy i misyjnych drogach Kościoła. Prezentuje przystępne szkice z zakresu teologii misji, historię założenia i rozwoju pozaeuropejskich Kościołów lokalnych oraz komentarz z podróży misyjnych papieża Jana Pawła II. Ponadto ukazuje sylwetki misjonarzy. Dużo uwagi poświęca społeczno-gospodarczym i kulturowym warunkom ewangelizowanych ludów, ich historii, życiu codziennemu i działalności Kościoła na danym terenie. W czasopiśmie tym podawane są aktualne wiadomości misyjne z kraju i ze świata¹³.

Misjonarze oblaci wydają także czasopismo *Mozajka Obrzańska*. Jest to kwartalnik wydawany przez kleryków WSD Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze, przeznaczony przede wszystkim do użytku wewnętrznego¹⁴.

Misje Salezjańskie to dwumiesięcznik wydawany od 1987 roku przez Salezjański Ośrodek Misyjny w Warszawie¹⁵. Czasopismo skierowane jest do przyjaciół i sympatyków misji. Prezentuje wyłącznie pracę ewangelizacyjną misjonarzy salezjanów. Omawia aktualne sprawy

¹⁰ Tamże, 74.

¹¹ A. Durczak, *Materiały formacyjne w służbie animacji misyjnej*, Gniezno 2000, 29. Archiwum Kolegium Katechetycznego w Gnieźnie (mps).

¹² J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *dz. cyt.*, 74.

¹³ A. Durczak, *dz. cyt.*, 30.

¹⁴ Por. Internet: <http://www.omi.org.pl>, 20 VII 2000 r.

z życia zgromadzenia. Dużo uwagi poświęca listom misjonarzy. Prezentuje sylwetki misjonarzy i osób świętych. Swoje miejsce znalazły tu także recenzje książek misyjnych oraz konkursy. Czasopismo promuje wolontariat misyjny.

Kolejną lekturę misyjną stanowią *Horyzonty Misyjne*, wydawane przez Sekretariat Misyjny Prowincji Zwiastowania Pańskiego Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego (SAC). Pierwszy numer tego kwartalnika ukazał się w 1987 roku¹⁶. Czasopismo stawia sobie za cel informowanie o dziele misyjnym podejmowanym przez Kościół w Polsce. Przede wszystkim jednak ukazuje misyjne zaangażowanie polskich pallotynów oraz kraje, kultury i tradycje, w których pracują. Drukowane są tu informacje misyjne z Kościoła i świata, modlitwy, nauczanie Jana Pawła II o misjach, Papieskie Intencje Misyjne, różaniec za misjonarzy. Podawana jest statystyka dotycząca misji¹⁷.

Animator. Biuletyn misyjno-pastoralny – kwartalnik wydawany przez Referat Misyjny Księży Werbistów w Pieniężnie od 1989 roku¹⁸. Pismo jest redagowane przez osoby zaangażowane w animację misyjną. Składa się z dwóch części. Pierwsza zawiera dział animacyjny, czyli homilie, nabożeństwa, kazania misyjne, modlitwy, katechezy i refleksje na ich temat, inscenizacje i poezję; dział formacyjny obejmujący misyjne materiały formacyjne i metodyczne oraz dział informacyjny. Artykuły prezentowane na łamach kwartalnika dotyczą współpracy na rzecz misji, problemów akomodacji i inkulturacji, pogłębiania własnej duchowości i pracy nad kształtowaniem formacji kierowanych przez siebie wspólnot. Są też recenzje, opracowania, tłumaczenia i listy misjonarzy¹⁹.

Część druga kwartalnika to materiały na gazetkę ścienną, przygotowane jako gotowe plakaty do wykorzystania w szkole lub w parafii.

Posłaniec Świętej Rodziny to miesięcznik wydawany od 1910 roku przez Misjonarzy Świętej Rodziny²⁰. Począwszy od 1969 roku ukazywał się w formie powielaczowej. Od roku 1990 wychodzi w nowej

¹⁵ J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *dz. cyt.*, 74.

¹⁶ Por. *Z misyjnej prasy w Polsce, Informacje Misyjne* 2(1990)90–92.

¹⁷ A. Durczak, *dz. cyt.*, 33.

¹⁸ J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *dz. cyt.*, 14.

¹⁹ Por. E. Sakowicz, *Animator. Biuletyn Misyjny–Pastoralny, Missio Ecclesiae. Biuletyn Misyjny Archidiecezji Warmińskiej*, 1(2001)29.

²⁰ J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *dz. cyt.*, 95.

szacie graficznej. Czasopismo adresowane jest szczególnie do rodzin. Oprócz spraw związanych z rodziną omawia na swoich łamach tematy z życia tego zgromadzenia. Podaje wiadomości misyjne oraz Papieskie Intencje Misyjne. Drukuje listy misjonarzy, reportaże misyjne z cyklu *Na misyjnej niwie* i *Pielgrzymim szlakiem*. Referat Misyjny Misjonarzy Świętej Rodziny wydawał także w latach osiemdziesiątych informator zatytułowany *Idąc*, redagowany przez kleryków tego zgromadzenia.

Misjonarze Kombonianie jest to dwumiesięczny informator, wydawany od 1990 roku przy pomocy misyjnych czasopism zagranicznych²¹. Artykuły przedstawione są tu w następującym układzie: Kościół na świecie; Wydarzenia, fakty i problemy; Młodzież i misje; Wiadomości. Prezentowane artykuły poruszają szczególnie problemy Afryki oraz przekazują wiadomości o pracy misjonarzy kombonianów. Czasopismo zwraca uwagę na pracę animacyjną wśród młodzieży, na nowe powołania misyjne i zaszczepienie ducha ewangelizacji wśród młodych. Zawiera także dużo zestawień liczbowych, schematów poglądowych, wykresów przedstawionych w sposób przystępny i czytelny²².

Posyłam Was to czasopismo Pallotyńskiego Sekretariatu Misyjnego Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego Prowincji Chrystusa Króla. Ukazuje się co kwartał od 1991 roku²³. Poświęcone jest tematyce misyjnej i Kościołowi na Wschodzie. Podaje wiadomości misyjne, Papieskie Intencje Misyjne, fragmenty homilii Jana Pawła II. Prezentuje sylwetki misjonarzy, kraje misyjne z charakterystyką gospodarczą, polityczną i religijną. Ciekawą lekturę stanowią listy, w których misjonarze opisują warunki, środowisko swej pracy, codzienne zmagania misyjne. Jest tu również poczta misyjna. Czasopismo adresowane jest głównie do współpracowników misji oraz wszystkich zainteresowanych tematyką misyjną i życiem Kościoła na Wschodzie²⁴.

Posłaniec Ducha Świętego to dwumiesięcznik wydawany w Bydgoszczy przez Zgromadzenie Ducha Świętego. Czasopismo powstało w 1930 roku. Od roku 1994, po długiej przerwie wznowiono

²¹ Tamże, 74.

²² E. Grabowska, *Powojenna polska literatura misjologiczna i misyjna w służbie umisyjniania Ludu Bożego*, Gniezno 1999, 51. Archiwum Kolegium Katechetycznego w Gnieźnie (mps).

²³ J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *dz. cyt.*, 95.

²⁴ A. Durczak, *dz. cyt.*, 32–33.

prace redakcyjne. Znajdujemy tu katechezy o Duchu Świętym, informujące o Arcybractwie Ducha Świętego, listy od misjonarzy. *Posłaniec* dużo uwagi poświęca Zgromadzeniu Ducha Świętego – jego historii, jubileuszom, misjonarzom. Zamieszczone są tu również komentarze do aktualnych wydarzeń z życia Kościoła. Pismo zawiera też *Małego Posłańca*.

Głos Afryki to półrocznik wydawany przez Zgromadzenie Misjonarzy Afryki (Ojcowie Biali). Do 1995 roku Ojcowie wysyłali do przyjaciół i tych, z którymi byli w kontakcie, rodzaj listu okólnego pod tytułem *Głos Afryki*. Od 1996 roku, kiedy o. Piotr Gębala przejął odpowiedzialność za ten list, zmienił go, z będącego kopiowanym w 200 egz. na ukazujący się dwa razy do roku magazyn misyjny drukowany w 7000 egz.²⁵ Znajdują się w nim informacje dotyczące krajów, w których Ojcowie Biali prowadzą działalność misyjną, wiadomości i listy misjonarzy²⁶.

Salwator to dwumiesięcznik katolicki o charakterze informacyjno-formacyjnym. Wydaje go Polska Prowincja Salwatorianów. Informuje o życiu i działalności apostołskiej rodziny salwatoriańskiej: Zgromadzenia Salwatorianów, Sióstr Salwatorianek i Salwatorianów Świeckich. Ukazuje i omawia sprawę misji. Ukazuje się od 2000 roku²⁷.

4. Diecezjalne czasopisma misyjne

Jedną z form propagowania idei misyjnej są także biuletyny diecezjalne. Odgrywają one dużą rolę w animacji misyjnej na terenie diecezji. Nie tylko informują, ale też służą animacji i formacji oraz jako materiały liturgiczne w duszpasterstwie parafialnym.

Idźcie na cały świat to biuletyn wydawany od 1972 roku przez Referat Duszpasterski Kurii Metropolitalnej w Krakowie²⁸, redagowany do 2000 roku przez dr Zofię Roszek. Podaje materiały informacyjne o misjach w różnych krajach świata oraz nauczanie Kościoła i papieża Jana Pawła II o misyjnej naturze Kościoła. Wyjaśnia ideę misyjną w Piśmie Świętym. Prezentuje życie misjonarzy i ich pracę, daje przekrój

²⁵ Na podstawie informacji przesłanej przez o. Franciszka Szczurka w dniu 4 XIII 2001 roku.

²⁶ Por. Internet: <http://www.ojcowie-biali.misje.pl>, 28 I 2004 r.

²⁷ Por. Internet: <http://salwatorianie.pl/salwator/>, 1 II 2004 r.

²⁸ J. J. Bojarski, A. L. Grzella, *dz. cyt.*, 50.

sytuacji społecznej, gospodarczej i politycznej w krajach misyjnych. Składa się z kilku ułożonych tematycznie części.

Referat Misyjny Kurii Metropolitalnej w Tarnowie wydaje od roku 1983 kwartalnik **Głoscie Ewangelię**. *Kościół jest misyjny* – to rozdział rozpoczynający każdy numer biuletynu. Zawiera on artykuły, sprawozdania, listy mówiące o duszpasterstwie misyjnym, grupach misyjnych w parafii i katechezie misyjnej. Druga część kwartalnika nosi nazwę *Misjonarze piszą*. Z listów dowiadujemy się o aktualnej sytuacji misjonarzy, o radościach i smutkach, jakie płyną z pracy misyjnej. Kolejny rozdział, *Módlmy się*, zawiera nabożeństwa misyjne na każdy miesiąc, opracowane tematycznie na podstawie Papieskich Intencji Misyjnych, wzbogacone tekstami pieśni religijnych. *Papieskie Dzieła Misyjne* to następny rozdział omawianego kwartalnika. Znajdziemy tu bieżące informacje dotyczące kół misyjnych dzieci, apel o zaangażowanie misyjne wśród młodzieży, artykuły mówiące o Papieskim Dziele Misyjnym Dzieci. Piąty rozdział, *Diecezjalne Dzieło Misyjne*, zawiera wspomnienia misjonarzy oraz informacje o jubileuszach, o uroczystości wręczenia krzyży misyjnych. Ostatnie rozdziały to: *Misje w świecie* – wiadomości misyjne z różnych krajów świata; *Misje w cyfrach* – statystyki mówiące o liczbie misjonarzy i misjonek w różnych państwach; *Informacje* – o świętach misyjnych i aktualnych inicjatywach animacyjnych.

Animator Misyjny jest czasopismem Sekretariatu Misyjnego Kurii Metropolitalnej w Krakowie. Ukazuje się od 1989 roku jako kwartalnik²⁹. Czasopismo to przeznaczone jest dla animatorów misyjnych, zawiera materiały pomocnicze do prowadzenia grup misyjnych. Dużo uwagi poświęca listom misjonarzy. Ukazuje postacie wybitnych misjonarzy z różnych krajów świata oraz osób kanonizowanych i wynoszonych na ołtarze. Przedstawia cenne pomoce dla katechetów, m.in. konspekty katechez misyjnych, materiały do przygotowania akademii misyjnych. Pismo informuje o ważnych wydarzeniach misyjnych oraz zawiera Papieskie Intencje Misyjne.

W celu pogłębiania świadomości misyjnej w archidiecezji gnieźnieńskiej został wydany w 1972 roku pierwszy numer biuletynu misyjnego pt. *Dzieło Misyjne*. Biuletyn był wydawany w formie powielaczowej. Po krótkiej przerwie, od 1975 roku rozpoczyna się znów

²⁹ Tamże, 14.

wydawanie diecezjalnego pisma misyjnego pod zmienionym tytułem *Ognisko Misyjne*. Do pisma dołączono dodatek *Vocatio Missionaria*. *Ognisko Misyjne* jest kontynuacją wyżej omówionego biuletynu misyjnego *Dzieło misyjne*. W 1977 roku kontynuowano wydawanie *Ogniska Misyjnego* wraz z dodatkiem. Pierwszy numer z tego roku oraz pierwszy zeszyt zawierał pomoce do przeprowadzenia comiesięcznych nabożeństw, przygotowane przez kleryków. W latach osiemdziesiątych czasopismo przestało się ukazywać. Dopiero w 1996 roku zostaje wydawane jako kwartalnik: *Biuletyn Misyjny Archidiecezji Gnieźnieńskiej* – czasopismo Referatu Misyjnego Kurii Metropolitalnej. Liczy około stu stron, ma formę zeszytową. Redaktorem głównym pisma jest ks. Franciszek Jabłoński – dyrektor diecezjalny PDM. Biuletyn składa się z czterech części: w pierwszej zawarta jest treść misjologiczna, w drugiej nabożeństwa misyjne opracowane tematycznie na podstawie Papieskich Intencji Misyjnych, trzecia część porusza problem animacji misyjnej w archidiecezji, w czwartej prezentowane są *Ogniska Misyjne* w parafiach i szkołach. Następnie drukowane są listy misjonarzy i przedstawiane Misyjne Formy Teatralne.

W diecezji rzeszowskiej w 1997 roku ukazał się pierwszy numer *Biuletynu Misyjnego Diecezji Rzeszowskiej*, opracowany przez członków Kleryckiego Koła Misyjnego. Biuletyn podzielony jest na siedem części: nabożeństwa misyjne, postacie misjonarzy, artykuły, listy misjonarzy, misyjne abc, animacja misyjna oraz informacje dotyczące Diecezjalnego Dzieła Misyjnego. Zawiera pomoce: komentarze, nabożeństwa, różaniec misyjny, słownik misyjny i wszelkiego rodzaju artykuły służące budzeniu i propagowaniu ducha misyjnego w diecezji³⁰. Zespół redakcyjny składa się z dyrektora diecezjalnego PDM – ks. Stanisława Tarnawskiego, opiekuna Kleryckiego Koła Misyjnego – ks. Stanisława Kamińskiego oraz z jedenastu kleryków.

W 1999 roku kolejna diecezja – archidiecezja przemyska – zapoczątkowała wydawanie *Biuletynu Misyjnego Archidiecezji Przemyskiej*. Pozycja składa się z kilku części: liturgia, Papieskie Intencje Misyjne, katecheza misyjna, artykuły, męczennicy misyjni, animacja misyjna, rozrywka i wydarzenia misyjne. Zespół redakcyjny tworzą: ks. Adam Rejman – dyrektor diecezjalny PDM, ks. Marek Kowalik

³⁰ Por. Redakcja, *Biuletyn Misyjny Diecezji Rzeszowskiej* 17(2002)3.

– opiekun Kleryckiego Koła Misyjnego oraz kilku kleryków z Koła Misyjnego.

Najnowszym biuletynem jest *Missio Ecclesiae. Biuletyn Misyjny Archidiecezji Warmińskiej*, który wydawany jest od 2001 roku. Materiały prezentowane na łamach tego czasopisma, poświęconego sprawom *missio Ecclesiae*, mają służyć wzmocnieniu – w wyniku Bożego impulsu – misyjnego zapału wśród duchowieństwa i wiernych świeckich Kościoła Warmii³¹. Biuletyn składa się z trzech zasadniczych części: misje odnawiają Kościół, materiały liturgiczno-duszpasterskie oraz informacje i komunikaty.

Na zakończenie prezentowanych diecezjalnych biuletynów należy wspomnieć także o roczniku diecezji płockiej *Na misyjnym szlaku*, wydawanym od roku 1997. Prezentuje on w formie zestawienia finansowego ofiarność na rzecz misji. Oprócz tego prezentowane są najważniejsze osiągnięcia animacji misyjnej w diecezji oraz zdjęcia z pracy misyjnej diecezjalnych misjonarzy. Redaktorem rocznika jest ks. Dariusz Kisiel – dyrektor diecezjalny PDM.

5. Inne

Raport jest Biuletynem Informacyjnym Członków i Sympatyków Fundacji Pomocy Humanitarnej *Redemptoris Missio*. Ukazuje się dwa razy do roku, od 1994 roku. W *Raporcie* można znaleźć wiele ciekawych artykułów, listów, sprawozdań. Artykuły z serii *Służyć Bogu i ludziom...* opisują trud pracy na misjach. Są tu również teksty poświęcone *wielkim ludziom* np. Matce Teresie z Kalkuty, dr Wandzie Błęńskiej, o. Marianowi Żelazkowi SVD. Biuletyn zawiera także listy z podziękowaniami dla Fundacji za okazaną pomoc i apele o dalsze wsparcie.

Odkąd katecheza powróciła do szkół (1990), także tu zaczęły pojawiać się gazetki o tematyce misyjnej. Na przykład w archidiecezji gnieźnieńskiej, gdzie istnieje około stu szkolnych Ognisk Misyjnych, w kilku szkołach redagowane są takie gazetki. *Misjonarz Dwunastki* to miesięcznik dla dzieci, wydawany przez Szkolne Koło Misyjne im. ks. Jerzego Popiełuszki w Szkole Podstawowej nr 12 przy parafii

³¹ Por. I. Bruski, Przedmowa, *Missio Ecclesiae. Biuletyn Misyjny Archidiecezji Warmińskiej* 1(2001)1.

pw. bł. Radzyna Gaudentego w Gnieźnie. Czasopismo powstało w 1991 roku. Zawiera Papieskie Intencje Misyjne, opowiadania, ciekawostki, listy misjonarzy z wielu zakątków świata, konkursy biblijne, modlitwy dzieci, wierszyki, rysunki, krzyżówki i humor. *Mały Misjonarz* to kolejne szkolne czasopismo misyjne, które wydawane jest przez Szkołę Podstawową nr 9 w Gnieźnie. Ukazuje się od 1995 roku jako miesięcznik przeznaczony dla dzieci szkoły podstawowej. Artykuły powiązane są tu z rokiem liturgicznym. Opisywane i rozważane są święta i uroczystości kościelne. Prezentowane są wywiady z misjonarzami i misjonarkami. Są tu też wypowiedzi dzieci na różne tematy (np. *Jak być misjonarzem?*), podziękowania i listy skierowane do Pana Boga, Małego Jezusa i Matki Bożej. Drukowane są listy od misjonarzy. Opowiadania, różaniec misyjny, wierszyki i modlitwy małych misjonarzy przybliżają młodym czytelnikom dzieło misyjne Kościoła. Podawane są także Papieskie Intencje Misyjne, wydarzenia misyjne z ostatniego miesiąca i informacje z Ogniska Misyjnego. Czasopismo zawiera dużo ilustracji, rysunków dzieci. Są tu krzyżówki, konkursy, rebusy i humor³².

W latach dziewięćdziesiątych, wraz z reorganizacją struktur kościelnych w Polsce i rozwojem prasy katolickiej, wiele diecezji rozpoczęło wydawanie swoich czasopism diecezjalnych. Większość z nich podjęła współpracę z ogólnopolskimi czasopismami religijnymi, takimi jak *Niedziela* czy *Gość Niedzielny*, rozprowadzając w swoich diecezjach te czasopisma wraz z wkładką diecezjalną, np. *Niedziela Toruńska*, *Niedziela Gnieźnieńska*, *Niedziela Gliwicka*. Inne diecezje posiadają własne miesięczniki lub tygodniki, np. diecezja kaliska wydaje miesięcznik – *Św. Józef*. W wielu **diecezjalnych gazetach** można spotkać wiadomości o animacji misyjnej diecezji oraz listy misjonarzy³³.

³² A. Durczak, *dz. cyt.*, 37–38.

³³ W archidiecezji gnieźnieńskiej ukazywał się cykl artykułów w *Niedzieli Gnieźnieńskiej* pt. *Spotkania z misjonarzami*. Wcześniej ukazywały się one w dodatku do *Słowa – Dziennika Katolickiego: Słowo Archidiecezji Gnieźnieńskiej*: *Słowo Archidiecezji Gnieźnieńskiej* /SAG/ 35(1994); SAG 39(1994)5; SAG 43(1994)4; SAG 16(1995); SAG 46(1995); SAG 52(1995). Od 2003 r. archidiecezja ma *Przewodnik Katolicki Gnieźnieński*, gdzie ukazuje się cykl artykułów o misjach i misjonarzach.

Formą animacji są także **ścienne gazetki misyjne** przy parafiach. Odpowiednie opracowanie graficzne, czytelne informacje przyciągają parafian³⁴.

Zakonne domy misyjne organizują różnego rodzaju rekolekcje. Są one dostosowane do potrzeb uczestników. Wśród nich są także rekolekcje misyjne skierowane do przyjaciół misji i zainteresowanych tą problematyką. Pielgrzymi, odwiedzając dany dom misyjny, spotykają się ze specyficzną atmosferą. Widocznym znakiem misyjności miejsca są często **wystawy misyjne oraz sklepiki**, w których można zaopatrzyć się w plakaty, plansze i foldery misyjne. Przykładem może być działalność Domu Misyjnego Księży Werbistów w Laskowicach Pomorskich.

Poza czasopismami i biuletynami typowo misyjnymi, problematyka misyjna poruszana jest także na łamach **czasopism religijnych** wydawanych przez władze kościelne i pozakościelne o zasięgu ogólnopolskim czy regionalnym³⁵.

Ważną rolę w animacji misyjnej odgrywają **kalendarze misyjne**. Wśród nich bardzo popularny jest *Ilustrowany Kalendarz Księży Werbistów* oraz *Kieszonkowy Kalendarz Księży Werbistów* a także *Kalendarz Salezjański*, *Kalendarz Sercanów*, *Kalendarz Ojców Oblatów*, *Kalendarz Misjonarzy Ducha Świętego*, *Kalendarz Echa z Afryki*, *Kalendarz Papieskich Dzieł Misyjnych i Misjonarzy Kombonianów*, *Kalendarz Świętej Rodziny* itp.³⁶

Kolejnym rodzajem druków misyjnych są **akcydensy**, charakteryzujące się krótką żywotnością. Są zbliżone do czasopiśmiennictwa. Wydają je ośrodki wspierające pracę misjonarzy: PDM w Warszawie; Diecezjalny Referat Misyjny w Tarnowie, Opolu, Krakowie i Przemyślu; Archidiecezjalna Komisja Misyjna w Poznaniu; ośrodki misyjne ojców oblatów, karmelitów bosych, werbistów, salezjanów, misjonarzy Świętej

³⁴ Por. I. Łabiszak, *Moje gazetki misyjne*, *Animator. Biuletyn Misyjno – Pastoralny* 4(1991)301–305; por. E. Kossakowska, K. Ramus, J. Kuczyńska, *Jak wykonać gazetkę misyjną?*, *Animator. Biuletyn Misyjno – Pastoralny* 1(1992)190–198.

³⁵ Zestawienie wybranych artykułów o tematyce misyjnej, które ukazały się w siedemdziesięciu czasopismach, zostały zamieszczone w książce F. Jabłońskiego, *Recepcja idei misyjnej w Polsce*, Kraków 2003, Aneks 28.

³⁶ Por. E. Śliwka, *dz. cyt.*, 21.

Rodziny, salwatorianów, sióstr klawerianek, służebniczek starowiejskich, felicjanek, służebnic Ducha Świętego, sercanów³⁷. Do akcydensów należą: teksty piosenek misyjnych, plakaty, karty pocztowe, zawiadomienia, programy, ulotki, foldery, materiały pomocnicze i formacyjne. Spełniają one ważną rolę informacyjną i animacyjną. Werbiści wydali wiele takich materiałów w postaci broszurek, m.in.: *Posyłam ich na krańce świata*, *Apostoł to człowiek*; *Zbawienie świata*; *Co czynisz, aby cały świat poznał Chrystusa?*; *Wiara jest misyjna*. Rozprowadzają też obrazki misyjne: *Ojciec Święty z dzieckiem meksykańskim*, *Murzynka*; plakaty przygotowane z okazji katechez misyjnych i Tygodnia Misyjnego: *Chrystus cię potrzebuje*, *Może i ciebie Chrystus wzywa*, *Tydzień Misyjny*, *Wręczenie krzyży misyjnych*, *Żniwo wielkie*; ulotki: *Zeslij Ducha*, *Co mogę uczynić dla misji?*; oraz informatory³⁸.

Wydawane są także **periodyki** do użytku wewnętrznego. Przykładem mogą tu być **Komunikaty** – wiadomości z polskiej prowincji SVD lub *Arnoldinum*, czasopismo integrujące pracę przyjaciół misji werbistowskich, redagowane przez osoby świeckie. Jest to kwartalnik, w którym znajdują się artykuły umisyjnijające, formacyjne, treści nabożeństw i modlitw. Na łamach tego biuletynu przypomina się o terminach rekolekcji misyjnych³⁹.

Salezjański Ośrodek Misyjny wydał w latach osiemdziesiątych *Vademecum Animatora Misyjnego*. Na łamach kilkunastu zeszytów zostały poruszone następujące tematy: *Co możemy zrobić dla misji?*; *Salezjanie polscy na misjach*; *Wiersze religijne*; *Śpiewy misyjne i inne*; *Droga Krzyżowa*; *Salezjanie w Afryce*; *Tydzień Misyjny*; *Siostry Salezjańskie na misjach*⁴⁰.

Ważną rolę w szerzeniu dzieła misyjnego odgrywa **korespondencja z misjonarzami**. Jest to bogaty zbiór wiadomości o pracy misyjnej. Listy docierają do najbliższych, rodziców, krewnych i przyjaciół misji, a także do czasopism. Część z nich jest publikowana

³⁷ *Tamże*, 23

³⁸ Por. S. Żyliński, *Krzewienie idei misyjnej przez Seminarium Duchowne Księży Werbistów w Pieniężnie w okresie powojennym 1948–1981*, Lublin 1983, 127–130, Archiwum Polskiej Prowincji SVD (mps).

³⁹ Por. I. Łabiszak, *Kształtowanie świadomości i odpowiedzialności za misyjną naturę Kościoła*, Gniezno 1997, 82, AKKG (mps).

⁴⁰ *Vademecum Animatora Misyjnego* nr 8, Warszawa [brw].

zarówno w czasopismach, jak i w formie książkowej. Większość jednak przechowywana jest w domach prywatnych jako cenna pamiątka.

Oprócz krajowych czasopism misyjnych istnieją także czasopisma w języku polskim, ukazujące się za granicą. Od 1976 roku w Kanadzie ukazuje się kwartalnik **Biuletyn Komitetu Pomocy Polskim Misjonarzom – Z Pomocą**. Hasłem tego pisma są słowa bł. Marii Teresy Ledóchowskiej: *Każdy katolik jest misjonarzem*. Obok artykułów na temat problemów misyjnych pismo podaje bogatą korespondencję polskich misjonarzy i kronikę pt. *Kościół w świecie*. Biuletyn liczy 36 stron i dociera do ponad 200 stacji misyjnych i około 600 czytelników na zapleczu⁴¹. We Francji ukazuje się **Nasza Rodzina** – polski miesięcznik emigracyjny. Redaktorzy utrzymują stały kontakt z polskimi misjonarzami. Miesięcznik informuje o wydarzeniach kościelnych w kraju i na emigracji, podaje wiadomości z życia Kościoła powszechnego⁴². Wydawany jest też kalendarz o tej samej nazwie.

Wszystkie omówione w powyższym opracowaniu czasopisma misyjne i misjologiczne stanowią bez wątpienia bogate źródło wiedzy na temat animacyjnej i formacyjnej działalności misyjnej Kościoła w Polsce. Z pewnością nikogo, komu naprawdę drogie są sprawy misji, kto pragnie pogłębić swą wiedzę na ten temat, wzbogacić ją o nowe, aktualne wiadomości, nie trzeba przekonywać, że warto podjąć trud dotarcia do tych czasopism.

Resume

Missionary magazines and periodicals play a very important role in mission animation of the clergy and the laity. The missionary idea is propagated through articles, letters from missionaries and pictures from missionary work. This also helps in deepening the missionary awareness and taking responsibility for the missionary work of the Church.

There were many missionary periodicals published in Poland before the World War II. The communist regime banned many titles, including missionary magazines, after the war. That ban was partly bypassed through preparing and distributing the missionary periodicals for

⁴¹ Por. *Z misyjnej prasy w Polsce, Informacje Misyjne* 2(1990)90–92.

⁴² Por. *Nasza Rodzina*, numer specjalny z 1977 r.

the "internal use only" with the help of duplicators. The missionary press, in the same way as other religious press, functioned only clandestinely. The 1989 change of the political system in Poland proved to be a watershed also for the missionary press. The heyday began. Religious orders that used to publish their magazines in a duplicated form and in a very limited circulation embarked on preparing and printing them in a very professional way and extended their circulation. Even periodicals that ceased to be published during the war, e.g. *Annales Misjologicae Posnanienses*, were restarted. The dioceses also joined this move preparing and publishing their missionary bulletins.

It seems that there is a sufficient number of missionary magazines and missiological periodicals on the market at present. The reader becomes a problem. There are increasing difficulties in attracting the readers of religious press, especially the youth and children. E.g. *Świat misyjny*, a children magazine, can be more often found only in parish press-kiosks or in the hands of mission animators than actually in the hands of children. Thus, the missionary idea promoted in the magazine needs an additional intermediary in the person of an animator. The youth readership is even worse, as the case of a special pull-out in *Misje dzisiaj* shows.

Up till now the readership of the missionary press has been restricted to a small group of people concerned with the missionary activity of the Church. The effort is needed to raise the interest and increase distribution so that at least one missionary magazine could be found in every catholic home, and especially in the hands of the clergy and the seminarians.

For this reason getting to know the panorama of missionary magazines and periodicals printed in Polish seems to be a very useful and even necessary thing. All of us are responsible for the missionary task of the Church, and all these publications serve this very task. We are just to take at least one of the magazines into our hands and encourage others to do the same.

Eugeniusz Sakowicz, *Czy islam jest religią terrorystów?*, Kraków, Homo Dei 2002, s. 246, ISBN 83-88207-11-3.

Tytuł najnowszej książki prof. Eugeniusza Sakowicza: *Czy islam jest religią terrorystów?* może w pierwszej chwili wzbudzić zdziwienie. Czyżby autor miał jakieś wątpliwości w tej sprawie? Czy rzeczywiście islam może być postrzegany jako religia terrorystów? Autor jednak posługuje się tym tytułem jedynie jako przynętą. Uważając tę kwestię za oczywistą, nie fatyguje się nawet podjąć tego pytania. Jedynie ostatni nieznaczących rozmiarów artykuł (s. 208–222) podejmuje to zagadnienie.

Osoby zainteresowane islamem miały już na pewno okazję zapoznać się z artykułami i książkami prof. Sakowicza. Należy jednak zauważyć, że tym razem autor przedstawia zagadnienie w nieco inny sposób. We wcześniejszych publikacjach koncentrował się raczej na nauczaniu Kościoła dotyczącym islamu, tym razem skupia się na samym islamie i to również w trochę odmienny sposób, niż dotychczas. O ile wcześniejsze książki pisane były bardziej w stylu naukowym, o tyle ta pozycja ma charakter popularyzatorski. Autor odstąpił też od wcześniejszej zasady samodzielnego pisania swego dzieła. Wielokrotnie, przy omawianiu różnych zagadnień, nie waha się korzystać z opracowań przygotowanych przez innych autorów. Tak więc, choć ostatecznie on jest autorem książki, to jednak w pewnym sensie jest to dzieło zbiorowe.

Pod względem formalnym publikacja została podzielona na sześć rozdziałów (powstanie i rozwój islamu, doktryna islamu, pięć filarów islamu, zasady moralne w islamie, dialog chrześcijańsko–islamski, islam a przemoc i nietolerancja). Czytając książkę łatwo można zauważyć dwa sposoby ukazywania zagadnień. Sprawy najbardziej podstawowe, które można znaleźć w każdym opracowaniu, ukazane są w wielkim skrócie. Może to być cenne dla studentów i tych, którzy dopiero zaczynają się interesować problematyką związaną z islamem. Tam jednak, gdzie w grę wchodzi przedstawienie pewnych, zwłaszcza współczesnych, sytuacji problematycznych, tam pojawia się bardziej rozbudowana forma. Takimi sprawami mogą być niektóre problemy chrześcijańsko–islamskiego dialogu wynikające z wzajemnego niezrozumienia konkretnych perspektyw teologicznych. Dialog potrzebuje najpierw poznania a potem opracowania swoistej hermeneutyki. Interesująco zostały ukazane również problemy współczesnego islamu europejskiego, z których ogół ludzi mieszkających

NURT SVD KWARTALNIK MISJOLOGICZNO-RELIGIOZNAWCZY

Wydawca:

Verbinum, Wydawnictwo Księży Werbistów
ul. Ostrobramska 98
04-018 Warszawa
tel. (0-22) 610 78 70
fax (0-22) 610 77 75
e-mail: verbinum@wa.onet.pl

Redakcja:

Ludwik Fąs SVD (redaktor naczelny)
Stanisław Grodz SVD
Antoni Jucewicz SVD
Sylwester Kasprzak SVD
Andrzej Miotk SVD
Szczepan Szypra SVD
Henryk Szymiczek SVD

Recenzenci naukowci:

o. dr hab. Leonard Górka SVD
o. dr hab. Piotr Nawrot SVD

Adres redakcji i kolportażu:

Kolonia 19
14-520 Pieniężno
tel. (0-55) 242 91 00
e-mail: luisfas@interia.pl
ISSN 1233-9717

Druk:

Drukarnia Księży Werbistów
ul. Klasztorna 4
86-133 Górna Grupa
tel. (0-52) 330 63 70

NURT SVD jest kwartalnikiem Polskiej Prowincji Księży Werbistów.
Ukazuje się od 1967 roku.

NURT SVD

Wydanie 98

Wydanie 1 (2009)

Tom 103

• KWARTALNIK MISJOLOGICZNO - RELIGIOZNAWCZY •

